

mer ansvarsfull användning av antologin. Instone-Brewer menar i kort-het att i så måtto noggrann uppmärksamhet riktas mot datering och litererär kontext och verket inte ses som en redogörelse för judisk teologi i allmänhet under första århundradet utan för vad det är, nämligen en kommentar till Nya testamentet, så förblir Strack & Billerbecks kommentar: ”an invaluable set of signposts toward fertile areas of exploration for New Testament research” (xxviii).

Jag kan inte annat än instämma. Så länge som *A Commentary on the New Testament from the Talmud & Midrash* ses som en utgångspunkt för den egna undersökningen av primärtexterna och inte som det slutgiltiga ordet gällande relationen mellan Nya testamentet och rabbinisk litteratur eller första århundradets judendom utgör den ett unikt och användbart verktyg som pekar ut en väg in i rabbinernas omfattande och mångsida-ga värld av traditioner. Översättningen är ett mycket ambitiöst projekt. Vi är såväl redaktören som översättarna skyldiga vår tacksamhet för att de gjort detta viktiga verk tillgängligt, inte enbart en ny generation av studenter och forskare, utan även för en bredare internationell publik. Lexham Press har dessutom lyckats väl med formgivningen och de mas-siva volymerna ger ett tilltalande visuellt intryck.

Tobias Ålöw

TRAVIS B. WILLIAMS OCH DAVID G. HORRELL
A Critical and Exegetical Commentary on 1 Peter in 2 Volumes

T&T Clark, 2023, inbunden, 1669 sidor,
SEK 2100, ISBN: 9780567030573, 9780567710604

Travis B. Williams och David G. Horrells nya tillskott till den anrika se-rien *International Critical Commentary* är ett omfattande verk som har goda utsikter att bli ett standardverk på Första Petrusbrevet i många år framöver. Det faktum att ett brev som består av 105 verser kom-menteras i ett tvåbandsverk på sammanlagt 1669 sidor är en indikation på den ofta mycket detaljerade diskussion som förs om brevet och dess innehåll ur ett flertal aspekter. Enligt typiskt ICC-manér grundar sig kommentaren på en detaljerad språklig genomgång av den grekiska tex-

ten som i sin tur relateras till den historiska kontexten. I jämförelse med sina föregångare i serien har detta band därtill ambitionen att föra en mer detaljerad textkritisk diskussion grundad i den nu tillgängliga *Editio Critica Maior*. Därtill speglas mer samtida trender inom bibelvetenskapen genom att i vissa fall diskutera texten i relation till olika teoretiska perspektiv (psykologiska, postkoloniala och så vidare), även om detta inte är konsekvent genomfört. Jämfört med den volym om drygt 300 sidor av Charles Bigg från 1902 som denna kommentar ersätter i ICC – den äldre kommentaren behandlar för övrigt på dessa sidor även Andra Petrusbrevet samt Judas brev – utgör detta nytillskott en väsentlig modernisering av kommentarserien.

Omkring halva den första volymen av kommentaren tillägnas olika sorters inledningsfrågor som belyses från en rad olika håll. Första Petrusbrevet framställs som ett till formen sammanhållet diasporabrev. I motsats till gängse uppfattning bland forskare menar Williams och Horrell att de tidigaste påvisbara hänvisningarna till Första Petrusbrevet inte står att finna i Polykarpos brev till Filippi, utan snarare i Första Klemensbrevet. Resonemanget kring ett litterärt förhållande mellan dessa texter förefaller övertygande och skapar därmed en ytterligare begränsning i brevvets dateringsfönster. Därtill framhålls sedan tidigare välkända sambanden mellan Första Petrusbrevet och Jakobs brev samt Första Petrusbrevet och Hebreerbrevet. Sammantaget drar författarna den högst rimliga slutsatsen att Första Petrusbrevet är tydligt förankrat i den intertextuella mylla som rådde vid tiden för dess författande.

Williams och Horrell betraktar likt majoriteten forskare Första Petrusbrevet som ett pseudepigrafiskt brev skrivet någon gång mellan 70–95. En klar fördel med denna kommentar jämfört med många andra är dock att argumenten för olika syn på författarskaps- och dateringsfrågor redogörs för i detalj och bemöts på ett nyanserat sätt. Detta gör att läsaren kan bilda sig en god uppfattning om argumenten för de olika synsätten och varför författarna till denna kommentar landar som de gör. I likhet med de flesta moderna uttolkare konstateras att det avgörande argumentet för Första Petrusbrevet som ett pseudepigrafiskt

brev från första århundradets senare del är hänvisningen till Rom som "Babylon" i 5:13. Denna slutsats bygger på Claus-Hunno Hunzingers klassiska studie av hur Babylon blir ett täcknamn för Rom i judisk litteratur efter det andra templets förstörelse år 70. Inte minst Armin D. Baum har dock på senare år argumenterat för att "Babylon" kan förstås som en metaforisk referens till Rom i egenskap av huvudstad i det rike där mottagarna lever i förskingring (jfr 1 Pet 1:1) och understryker att templets fall inte tycks spela någon roll eller hänvisas till alls i Första Petrusbrevet. Detta bemöter Williams och Horrell genom att hävda att hänvisningen till Jerusalems förstörelse är så självklar att den inte behöver nämnas (1:114). Därmed fastnar de också i en form av cirkelargument där brevet inte kan vara skrivet före 70 eftersom det hänvisar till templets förstörelse samtidigt som de hävdar att brevet inte hänvisar till templets förstörelse eftersom denna var en så självklar referenspunkt. Här vore bättre att (som de gör i övrigt) inta ett mer ödmjukt förhållningssätt slutsatsen får bygga på en samlad bedömning snarare än tvärsäkra uttalanden om svårbedömda förhållanden. Även Williams och Horrell själva förfäktar ju att "Babylon" innan år 70 symboliserar en arrogans och omoral som ska förgöras av Gud (2:644) och borde alltså kunna uttrycka sig mindre definitivt i denna fråga. I själva verket passar ju Williams och Horrells tolkning av framställningen av de kristna som ett eget släkte (1 Pet 2:9) såsom en identifikation med Israel som utvalt gudsfolk grundat i gammaltestamentlig exeges tämligen väl med Baums betoning av brevets diasporakarakter.

Ett annat dateringsargument som upplevs som något svajigt är det som rör brevets ämbetshierarki. Williams och Horrell framhåller att brevets hierarkiska struktur visserligen är primitiv, men påpekar samtidigt att *presbyteroi* som ledarskapstitel endast förekommer i sena texter som Apostlagärningarna och Pastoralbrevet och därför är en del av den pseudepigrafiska fiktionen som syftar till att få brevet att verka äldre än det är. Det må så vara, men Första Petrusbrevet väljer i så fall en annan strategi än författaren till de andra nämnda skrifterna. Vidare kan man undra om tolkningen att termen *sympresbyteros* (1 Pet 5:1) syftar till att

visa solidaritet med mottagarnas budskap (2:508) inte blir lite märklig om den beskrivna ämbetsstrukturen som sådan är ett påhitt. Utöver detta menar Williams och Horrell att betalda ledare (jfr 1 Pet 5:2) inte finns förrän i senare generationer, men underlåter att diskutera hur detta påstående förhåller sig till exempelvis 1 Kor 9. Somliga delar av argumentationen skulle alltså behöva beläggas ytterligare för att vara helt övertygande.

Vad gäller själva kommentardelen är denna detaljerad, innehållsrik och välskriven. Många perspektiv och tolkningar av texten bryts mot varandra innan författarna landar i sin egen slutsats. Genom framställningssättet får läsaren tillgång till fler tolkningar av texten än den som författarna själva förfäktar, vilket gör detta verk till en utmärkt utgångspunkt för vidare studier.

Som helhet är kommentaren att betrakta som en sammanfattning och detaljerad redogörelse för forskningsläget och majoritetspositionen i samtida forskning rörande Första Petrusbrevet. Dess styrka ligger inte på det innovativa planet – även om författarna tydligt drar från nya perspektiv på Första Petrusbrevet som de utvecklat i andra sammanhang – utan i dess omfattning. Som sammanfattning av forskningsläget är kommentaren en oslagbar resurs för den som vill sätta sig in i Första Petrusbrevet, dess tillkomst och teologi.

John-Christian Eurell